

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sun days and holidays.

LETO—YEAR XVIII. Cena lista \$5.00. Chicago, Ill., sobota, 20. junija (June 20), 1925. Subscription \$5.00 Yearly STEV.—NUMBER 144

SENATOR LA FOLLETTE, VODJA PROGRESIVCEV, JE UMRL

"Fighting Bob" iz Wisconsin, predsedniški kandidat koalicije naprednih strank pri zadnjih volitvah, neizprosen nasprotnik vojne in ena največjih političnih osebnosti sedanje dobe v Združenih državah, je podlegel srčni hibi po daljši bolezni. Pogreb bo v ponedeljek.—Njegova politična kariera.

Washington, D. C. — Senator Robert Marion La Follette, dolgoletni politični voditelj v Wisconsinu, vodja takozvanih insurgentov ali upornih republikancev in demokratov v senatu ter predsedniški kandidat progresivnih strank v začetnem letu, je v četrtek popoldne umrl za srčno hibo v zvezi z akutnim vnetjem sapnika. Zadnjo nedeljo (14. junija) je bil ravno 70 let star.

La Follette je bolehal že dalj časa, od jeseni leta 1923., ko je potoval po Evropi. Po povratku v Ameriko je imel influenco, ki se je razvila v pljučnico. Takrat je komaj ostal pri življenju. Posledica je bila srčna hiba, ki ga je mučila od časa do časa in mu vedno ogrožala življenje. Njegovo stanje se je zelo poslabšalo lani v teku predsedniške kampanje, ko je mož potoval po deželi in govoril na mnogih shodih. Takrat je zelo oslabil in vsak čas se je prehladil; zato je večidel časa bival v Floridi od zadnje jeseni. Zadnje prehlajenje je prišlo pred par tedni. Ni bilo nič slabše kot po navadi in zdravniki so še v četrtek ajutraj poročali, da ni nevarnosti. Toda prevarili so se. Nekaj ur pozneje je La Follette umrl.

Smrt je bila mirna, toda La Follette je do zadnjega diha ostal bojevnik kakor je bil akoli v dolgo dobo svoje politične kariere. Ko je videl, da se mu bliža zadnja ura, je dejal: "Umrljem v miru, ampak veliko je še dela, ki ga nisem dovršil. Ne vem kako bo ljudstvo mislilo o meni, toda jaz vzamem seboj v grob ljubezen do ljudstva, katero sem gojil vse svoje življenje."

Bil je pri zavesti do zadnjega trenutka in šepetal je vzpodbudne besede ženi, sinovima in hčerama, ki so bili pri njem. Ko je nastopila smrt, je napol vse sile, da še nekaj reče, pa ni mogel. Zatisnil je oči s smehljajem na obrazu.

La Follettovo truplo je bilo v petek odpeljano s posebnim vlakom v Madison, Wis., kamor dospel danes. Tam bo ležalo na javnem mrtvaškem odru, v državnem kapitolu, v katerem je pokojnik služil tri termine kot guvernir. Ogronna množica prijateljev, znancev in pristašev je spremljala truplo na kolodvor. Na čelu senatorjev in kongresnikov v spremstvu je bil Burton K. Wheeler, njegov sodružnik na predsedniškem tiketu v lanski politični borbi. V spremstvu so bili tudi mnogi delavski voditelji in političarji, ki so vodili La Follettovo predsedniško kampanjo. Na krsto je bila položena cela gora vencev. Brzjavke sožalja prihajajo vdovi od vseh strani. Tudi predsednik Coolidge je izrekel svoje sožalje.

Pogreb se vrši v ponedeljek.

La Follette, potomec Huguenotov, velika politična osebnost.

Z La Follettom so napredne, liberalne politične struje v Ameriki izgubile svojega največjega voditelja. Takozvana progresivna koalicija, ki je sicer po zadnjih volitvah nekoliko ohromela, je ostala brez pravega voditelja. La Follette je bil radikalec in vataš stare šole, insurgent v republikanski stranki, katero je zapustil šele lani. Njegov radikalizem je bil le v politiki, ne pa na ekonomskem polju; bil je drahtičen reformator, toda ne revolucionar. V svojem radikalizmu ni poznal kompromisa. V svojem boju za pravice ljudstva je bil neizprosen. Njegova glavna smernica je bila, da se vrne vlada ljudstvu. Monopoli so ogrožali

Pregled dnevnih dogodkov

Amerika.
Senator Robert M. La Follette je umrl v Washingtonu. Njegovo truplo odpeljano v Madison, Wis., kjer bo pokopan v ponedeljek.
Dunlapova policijska predloga poražena v illinoiski legislaturi. 42 trupel čikaških Nemcev pripeljanih domov z mesta železniške katastrofe.
Boj proti lažidelavskemu tisku.
Novi manevri rudniških baronov.
172 rudarjev aretiranih v Novi Skotiji.

Po svetu.
Amundsen se je srečno vrnil z vseimi tovariši po štirih tednih. Na severnem tečaju ni bil.
Revolta na Kitajskem se nadaljuje; konferenca z velesilami v Sangaju se je razbila.
Prve mednarodne delavske olimpijske igre.
Francoski in španski blokadirali Maročane.

Rudniški baroni se poslužujejo zvijače

RADI BI ZNIŽALI MEZDO.
Predsedniki distriktnih organizacij so razposlali svariila.

Pittsburg, Kans. — Rudarski baroni so pričeli segati po zvijačah, da premotijo rudarje v distriktnih 14, 21 in 25 — v državah Kansas, Oklahoma in Missouri — da sprejmejo znižano mesdo. Razposlali so na vse kraje svoje agente, da rudarjem objubljajo, da bodo stalno delali, ako privolijo v znižanje mezde. Najemniki premogovniških podjetnikov ne prihajajo direktno s priporočili, ker bi bil tak nastop preveč neroden in prozoren. Ampak oni vpletejo v razgovor, kadar govorijo z rudarji, da bi bilo dobro, ako bi rudarji delali stalno. Sredi pogovora pa previdno vrnijo, da bi se to lahko zgodilo, ako bi rudarji ne bili trmoglavi in bi privolili v znižanje mezde. Ti emisarji rudniških mogotcev pripadajo vsem stanovom.

M. L. Walters, William Darlymple in Arsh Helm, predsedniki distriktnih števil 14, 21 in 25 rudarske organizacije U. M. W. of A., so razposlali okroglice vsem lokalnim organizacijam, v katerih svare pred navihanimi emisarji in podrepaniki premogovniških podjetnikov, ki prigovarjajo rudarjem, naj dovolijo znižanje mezde, da bodo stalno delali.

175 RUDARJEV ARETIRANIH V NOVI SKOTIJI.

Kompanijska strahoviada v stavkovnem okrožju.

Sydney, N. S., Kanada. — Provincine oblasti so ukazale aretirati in zapreti 175 stavkujočih rudarjev v premogovnem distriktu Bretonskega rta. Rudarji so obtoženi izgredev in ropanja kompanijskih prodajalnic.

OBRAVNAVA PROTI SHEPHERDU.

Chicago. — "Dr." Charles C. Faiman, katerega državni pravdnik Crowe ni maral kot državno pričjo, je v četrtek nastopil kot sodnikova pričja in presenetil je vse stranke. Faiman je dosledno ponovil svojo prvo izpoved in vztrajal pri isti.

Mirno in hladno, kakor da predava v svoji "medicinski šoli", je pravil, kako je dal tifusove bacile Shepherdu, vedoč, kaj namerava Shepherd z bacili in kako je potem zahteval od Shepherdja par stotisoč dolarjev od McClintockove zapuščine, končno pa sta naredila kompromis za \$100.000. Faiman je natančno razložil, kako je podučil Shepherdja glede ravnanja z bacili, da bodo imeli učinek.

Agitirajte za "Prosveto"

Velesile odklonile kitajske zahteve

50.000 demonstrantov v Sangaju je zahtevalo vojno z Anglijo in Japonsko. — Angleška vlada grozi z intervencijo.

Sangaj, 19. jun. — Konferenca med zastopniki velesil in kitajske vlade se je včeraj razbila. Zastopniki velesil so predložili Kitajcem gotove pogoje za poravnavo konflikta v Sangaju, toda Kitajci so pogoje zavrgli in stavili protipogoje, katere so obratno velesile tudi zavrgle.

Situacija se je poslabšala. Generalni štrajh se nadaljuje. Včeraj je zopet demonstriralo 50.000 delavcev, ki so zahtevali vojno z Anglijo in Japonsko. Na čelu pohoda je bilo 90 kitajskih stavkujočih policajev.

Ameriška toničarka "Palos" je sinoči odplula pred Cungkiang, kjer so se izgreli ponovili. Mnogo Angležev je bilo napadenih na ulicah in angleški konzul je moral pobegniti. Izgredniki so razdejali več angleških in japonskih trgovin in zapalili japonsko bombažno tovarno.

London, 19. jun. — Zunanji minister Chamberlain je dejal včeraj v zbornici, da bo Velika Britanija v sporazumu z drugimi zainteresiranimi velesilami držala kitajsko vlado odgovorno za vse izgube angleških življenj in lastnine.

Kako je s šolskim podukom?

STATISTIČNO POROČILO ODGOVARJA NA TO VPRAŠANJE.

In to pove, da nestrpnosti skušajo v par državah kontrolirati misel.

Washington, D. C. (F. P.) — Zvezni biro za poduk je zbral šolske postavke, ki so bile sprejete za ameriške javne šole v letih 1922—1923 in jih priobčil v bulletinu števil 2 leta 1925.

Florida je sprejela v letu 1923: "Legislatura države Florida meni, da je neprimerno in prekuščansko za dobro ljudske interese, da kateri profesor ali učitelj ali javni instruktor v tej državi uči v javnih šolah ali učilnicah te države, ki se popolnoma ali deloma podpirajo z davki, ateizem, agnosticizem, pravi darvinizem ali hipotezo, ki spravlja človeka v sorodništvo s katero drugo življensko formo."

Država Delaware je predpisala v letu 1923, da je treba vsak dan čitati najmanj pet kitic iz sv. pisma, da se moli očenaš, druge verske vaje so pa prepovedane.

Veliko besedo v državi Maine ima Kukuluklan. V tej državi se čita vsak dan sv. pismo. Država Wisconsin je odredila, da razlaga o "moralnih principih in lepem obnašanju" vključuje tudi deset božjih zapovedi. Država Arkansas je šla dalje in je določila, da je treba otroke vaditi v moralni, obnašanju, patrijotizmu in o bizniški in profesionalni nedotakljivosti.

Severna Karolina je zaključila, da se morajo otroci podučevati obligatno v "američanstvu", ki se razlaga v pokorščini do postav in reda, značajih in idejalnih ustanoviteljev dežele, dolžnostih državljanov itd.

Oregon določa zopet, kako se mora podučevati ameriška zgodovina.

V eden in dvajsetih državah se zahteva poduk o zvezni ustavi, le v eni državi in to v Minnesoti pa poduk o proglasu neodvisnosti.

Francoško-španska blokada Rifljancev.

Pariz, 19. jun. Francoške in španske bojne ladje so včeraj začele z blokado maročanskega obzračja v svrhu, da se prepreči uvažanje streliva Rifljancem.

AMUNDSENOVA EKSPEDICIJA SE JE VRNILA PO ENEM MESECU

Slavni norveški polarni raziskovalec ni dosegel severnega tečaja, bil pa je 150 milj proč, ko se je moral spustiti na tla radi močnega vetra. Eropiana sta pa takoj primrznila v ledu in šest mož je 24 dni delalo, da so osvobodili eno letalo, na katerem so se vrnili.

Oslo, Norveška, 19. jun. — Včeraj popoldne je prišla s Spicbergov vesela vest po radju, da se je vseh šest mož Amundsen-Ellsworthove polarne ekspedicije srečno vrnilo ravno mesec dni po odhodu na severni tečaj. Ekspedicija se je vrnila na enem samem letalu. Vest je bila kasneje uradno potrjena.

Ekspedicija se ni vrnila direktno v Kingov zaliv, pač pa je prišla na norveški križarki "Heimdal", ki je bila poslana na iskanje ekploratorjev. Križarka je srečala neko ribiako ladjo, ki je prva pobrala raziskovalce na ledu, ko so se mučili, da spravijo letalo v zrak. Eno letalo je ostalo zamrznjeno v ledu daleč na severu.

Na Norveškem je danes veliko veselje valed srečnega povratka ekspedicije. V Oslo je splošno praznovanje. Ljudje se kar trgajo za posebna izdanja listov in buletine.

London, 19. jun. — Prvo poročilo, ki so ga poslali Ronald Amundsen, Lincoln Ellsworth in njuni štirje tovariši v svet po štirih tednih njihovega molčanja se glasi, da ekspedicija ni dosegla severnega tečaja. Eropiana sta se vrnila, ko sta dospela do točke, ki so nahaja 150 milj od tečaja.

Dunlapova policijska predloga pogorela

VES TRUD VELEBIZNISA ZASTONJ.
Predloga je bila pokopana z 80 glasovi proti 48.

Springfield, Ill. — Velebizniški interesi so se letos, izredno potrudili, da bi osrečili državo Illinois z državno policijo ali konstablerji, ki jih ljudstvo imenuje kozake v državah, v katerih jih že imajo. Tisoč in tisoč so bili potrošeni za agitacijo. Povdarjalo se je, da sta bila v državi Pennsilvaniji izvršena samo dva bančna ropi, v državah, ki nimajo državne policije, pa veliko. Seveda niso pri tej propagandi povedali, da so nekateri bankirji si prilastili več ljudskega denarja na krivičen način, kot so ga odnesli bančni roparji in da je treba pooprstiti tudi bančne postavke, da bo ljudski denar bolj varno naložen.

Organizirano delavstvo meni, da Dunlapova predloga ni imela drugega namena, kot ustvariti policijsko četo, ki se lahko izrablja za razbijanje delavskih stavk. Organizirano delavstvo je bilo očitno v opoziciji proti Dunlapovi predlogi. John Walker, predsednik Illinoiske delavske federacije, je očitno nastopal proti nji. Velebizniški interesi pa niso opustili ničesar, o čimur so mislili, da jim pomaga, da bo sprejeta. Važnost predloge so oglašali celo po cestah z velikimi lepaki, tako da se je ljudem že ogabila ta agitacija. Do zadnjega trenutka so bili velebizniški interesi pripricani, da bo predloga sprejeta. Ko je pa prišlo do glasovanja, je pa bilo proti nji odanih 80 glasov, zanjo pa le 48.

V sedanjem zasedanju ne pride predloga več na dnevni red. Velebizniški interesi pa ne bodo odnehali. Kadar bo legislatura zopet sklicana k zasedanju, bodo zopet prišli s svojo zahtevo.

Prve delavske olimpijske igre

Mednarodna delavska sportna zveza priredi prvo veliko tekmo v Frankfurtu prihodnji mesec.

London. — (I. L.) — Mednarodna delavska sportna zveza, ki je pod okriljem socialistične delavske internacionale, je organizirala prve delavske olimpijske igre, ki se vrše od 24. do 28. julija t. l. v Frankfurtu, Nemčija. Delavci bodo torej imeli letos svojo prvo veliko mednarodno teolovalno tekmo v opoziciji proti buržoaznim prireditvam te vrste; s tem hočejo pokazati, da ima tudi delavski razred pravico do fizičnega razvedrila in dobrega zdravja. Še več. Prijateljsko tekmovalje, katerega se udeležijo 100.000 delavcev iz vseh dežel, odkrije pravo mednarodno važnost sporta.

J. Devlieger, tajnik Mednarodne sportne zveze, poroča v pismu na tajništvo socialistične internacionale, da ima zveza do danes 18 narodnostnih organizacij z 1.500.000 člani. Vsaka organizacija pošlje svoje zastopnike v Frankfurt. Sportne organizacije so v vseh večjih evropskih deželah, samo v Holandiji, Danski, Švedski, Norveški in v balkanskih deželah jih še ni. Valed konfuznih razmer v skandinavskih deželah so odnotje delavske sportne organizacije, katerih člani so večinoma socialisti, priklopljene Rdeči delavski sportni internacionali v Moskvi.

OČE UMORIL SINA.

Obsojen v dosmrtno ječo.

Pittsburgh, Pa. — Porotniki so pronašli Albert J. Titless, da je umoril svojega 17-letnega sina, toda priporočili, da se naj ne izreče smrtna obsodba, ampak naj se obsodi v dosmrtno ječo.

Tiles trdi, da je svojega sina ustrelil — ponesreči. Državni pravdnik je pa naglašal, da sta se oče in sin dogovorila, da izvršita skupaj samomor. Ko je sin omahoval, ga je oče ustrelil, kakor je samokres obrnil proti sebi in se slabo zadel.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo jasno in gorko. Južni vetrovi. Solnce izide ob 5:14, zalde ob 8:28.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisati se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (raven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$3.00.
Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$3.00 per year.
"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"
UNION LABEL APPLIED FOR
Datum v oklepaju n. br. (May 31-25) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

SENATOR ROBERT LA FOLLETTE.

Zopet je preminul sredi boja in dela eden tistih značajnih bojnikov, ki se jih človeštvo spominja še veliko let po njih smrti.
La Follette ni bil socialist. Saj javno ni bil nikdar priznan za socialista. Ampak kljub temu se je vztrajno bojeval proti trajno naraščajoči moči trustov v velike denarne mošnje.

Pripadal je k republikanski stranki, ali nikdar se ni klanjal gospodarjem v tej stranki. Od prvega dneva, ko je vstopil v stranko, in do zadnjega se bojeval proti bosovstvu v stranki. Takoj ko je dokončal svoje pravne študije, se je odločil za politično kariero. Vprašal ni gospodarjev v stranki, ako sme kandidirati, tamveč se je proglasil za kandidata iz svoje volje in na željo ljudstva, ki je hotelo imeti poštenega državnega pravdnika. Gospodarji so bili zaradi tega čina pokonci. Organizirali so svoje mašine proti njemu, a La Follette je bil izvoljen. Ostal je v opoziciji proti gospodarjem in stari gardi v svoji stranki, dokler mu ni smrt pretrgala nit njegovega življenja.

V vojnem času je z vsemi svojimi govorniškimimi silami nastopil proti napovedi vojne. Nekaj časa so mu grozili z obtožbo njegovi tovariši v senatu. La Follette ni odnehal, ostal je pri svojih trditvah glede tovara na Lusitaniji kljub vsem grožnjam. Šele po končani vojni in sklenjenem miru se izkazalo, da je bil v pravem.

Lani je zbral vse opozicijske stranke in jih vodil v boj kot predsedniški kandidat proti stari gardi svoje lastne stranke in burboncem v demokratični stranki. Dobil je okrog pet milijonov glasov, kar pokazuje, da je število Američanov že precej naraslo, ki si ne dajo zapovedovati od političnih gospodarjev v starih strankah.

Kadar je La Follette mislil, da so ljudske pravice v nevarnosti, tedaj je bil na strani ljudstva. V senatu je obstruiral, kadar je bil prepričan, da mislijo naprtiti ljudstvu postavo, ki bo njemu škodila, naobratno bo koristila privatnim veleinteresom. Dostikrat je bil v tem boju osamljen, kljub temu je pa dosegel svoj cilj. Med ljudstvom je bil poznan pod imenom "Fighting Bob" (Bojujoči Robert).

V boju je bil vedno pošten in vztrajen. Zadnjih deset let je bolehal za srčno bleznijo, ampak ta ga ni zadržavala od boja. Večkrat ga je bolezen položila na posteljo, a komaj je bil na nogah, že je bil v bojni vrsti proti trustu min denarnim veleinteresom. V zadnjih desetih letih je bil tudi večkrat blizu smrti, a njegova železna volja je vselej premagala bolezen.

Za delavske interese je nastopil ob vsaki priliki. Izboljšana mornarska postava je njegovo delo. On je s svojo vztrajnostjo povzročil, da je mornarje oprostil suženjskih pogodb z brodelastniki. Tega čina mu trustovci in denarni menjalci niso nikdar odpustili. Včas je bilo vse nauzdano časopisje organizirano proti njemu. Napadi nanj so leteli z desne in leve, a on je pa šel mirno svojo pot naprej in delil trustovcem in denarnim menjalcem udarec, da so cvlili in se zvijali pod njimi.

La Follette je dokončal svojo življenjsko pot. Njegova vztrajnost v boju naj služi delavstvu za zgled, posebno pa omahljivcem v delavskih vrstah. Od njega naj se uče, da le železna vztrajnost, ki je združena s politično poštenostjo, vodi do cilja—zmage!

Med pravimi borci za osvoboditev delavstva izpod kapitalističnega jarma, bo La Follettova žilava vztrajnost v boju ostala v trajnem spominu. Tudi delavcem bo ostal mož v spominu, ki ni pripadal k njihovem razredu, a je bil vsikdar pripravljeno zlomiti kopje za pravično stvar delavstva.

Postopanje na ameriških kazenskih sodiščih

(F. L. I. S.)
V neklih pogledih se postopanje na kriminalnih sodiščih raznih držav Unije odlično razlikuje od kazensko-pravnega reda na evropskem kontinentu. Priseljence, ki več ali manj pozna način postopanja pri kazenskih zadevah v starem kraju, dostikrat ni v stanju razumeti, kaj se pravzaprav godi tukaj na sodišču v teku kazenske obravnave. Radi tega je jako koristno, da vsaj spoznamo glavna načela kazensko-pravnega postopanja v Zdr. državah. Postopanje je v podrobnostih nekoliko različno v posameznih zveznih državah, in zato moramo govoriti le o splošnih načelih, ki veljajo povsod. Za natančne informacije v posameznih se je treba obrniti na dobre ga odvetnika ali društvo za brezplačno pravno pomoč (legal aid society.)

Prva stopnja je aretacija (arrest). Oseba, ki misli, da ji je bila storjena kaka krivica, kaznjiva po zakonu, se poda k mirovnemu sodniku (justice of the peace), k mestnemu sodniku (magistrate) oziroma k spaki sodni oblasti, kakorkoli se imenovani v dotični državi, in si od njega zagotovi zaporno povelje (warrant). Ovdritelj mora prisesti, da so njegove navedbe resnične. Zaporno povelje se izroči mestni policiji, ki aretirajo obtoženca, ga odvede v zapor, da tam čaka na obravnavo, ali če je to mogoče, ga takoj privede pred sodnika v svrhu predhodnega izpraševanja (preliminary examination).

Svrha tega predhodnega izpraševanja je, da se ugotovi, da li je zares dovolj razloga, da se postopa proti obtoženci. Okodovana stranka mora biti prisotna s svojimi pričami, da poda dokaze (evidence). Obtoženec se da lahko zastopati po odvetniku in sme priveriti svoje priče. Magistrat oziroma mirovni sodnik lahko ukrene eno izmed teh štirih stvari: utegne izpustiti aretiranca radi pomanjkanja dokazov (lack of evidence) proti njemu; kaznovati ga z globo; obsoditi ga, da odsedi nekaj časa v ječi; ali pa pridržati ga za višje sodišče (to hold him for court). Nas tu zanima ta-le zadnji slučaj.

Čim magistrat ukrene, da treba obtoženca pridržati za obravnavo pred sodiščem, naznanji, koliko znaša njegovo poroštvo (bail). Položiti poroštvo se pravi "to enter bail" in se to vrši s tem, da se pri sodišču položi odrejena vsota denarja v gotovini ali pa nekdo drugi, ki ima nepremično lastnino, podpisuje poroštvo (bond). Prijatelj obtoženca, ki podpisuje "bail", jamči, da bodo obtoženca privedli pred sodišče na obravnavo ali kadarkoli bo potrebno. Čim so obtoženčevi prijatelji oziroma kaka zavarovalna družba podpisali poroštvo, se obtoženec izpusti na svobodo. V nekaterih slučajih — kot na pr. pri umoru — ni "bail" dovoljen. Ako obtoženec ni v stanju, da si zagotovi zahtevano poroštvo, mora ostati v zaporu do obravnave.

Med tem magistrat pošlje vse akte v tej pravi k Distrikt Attorneyju (državnemu pravdniku); Distrikt Attorney (v nekaterih državah se imenuje drugače) je javni tožitelj, ki toži v imenu države ali ljudstva. On je plačan od države. Zato oškodovana oseba nima nikakih stroškov, čim je magistrat po zaslišanju izročil javnemu tožitelju. Distrikt Attorney pošlje po oškodovano osebo in prouči predložene dokaze, da se prepriča, da li pravda utegne uspeti s stališča obtožitelj. Ako sklene, da ni zadostnih dokazov, se dostikrat s tem vse konča. Ako pa Distrikt Attorney najde, da je zadostnih dokazov za nadaljno postopanje, predloži vso stvar veliki poroti (Grand Jury), ki naj odloči. Grand Jury je skupina 23 moških, izbranih od časa do časa izmed državljanov v dotičnem okraju; oni se shajajo, da zaslišijo dejstva v kriminalnih pravnih in da določijo kot nestrokovnjaki — in ne kot pravdniki — da li je zadostni razloga, da se kazensko postopa proti obtoženci oziroma da li ni svrha obtožbe le gobo preganjanje obtoženca. Grand Jury sliši le priče in dokaze proti obtoženci, nikakor ne tega, kar naj obtoženec

ima reči v svojo obrambo. Ako Grand Jury ne najde razloga za kazensko postopanje, se prava s tem konča. Ako pa Grand Jury izreče, da je obtožba upravičena, sledi prihodnji korak, t. zv. arraignment. To je formalno postopanje, ki obstoja v tem, da je obtoženec priveden pred sodišče in vprašan, da li je zakrivil hudodelstvo, radi katerega je obtožen. Distrikt Attorney, kateri je prisoten, ima pri sebi obtožnico (indictment), ki je formalna listina obdolžitve, zaprišana od obtožitelja. Obtožnica se pročita obtoženci in on mora odgovoriti, da li se priznava krivim ali ne. Ako se to postopanje vrši javno (in open court), je tudi sodnik prisoten. Ako obtoženec prizna, da je kriv (pleads guilty), ga more sodnik obsoditi takoj. Ako se ne prizna krivim (pleads not guilty), ga odvodejo nazaj v zapor oziroma ga zopet izpustijo proti poroštvu (on bail), da počaka dan redne sodne obravnave (trial).

Obravnava je najvažnejša stopnja izmed vseh. Vsi se javno v prisotnosti sodnika in porote. Obtoženec in njegov odvetnik (ako ga ima) sodita na eni strani, Distrikt Attorney na drugi. Svaha obravnave je, da se ugotovijo resnična dejstva v pravi in prihrani zakon, ki naj se uporabi za ista. V splošnem porota ugotavlja dejstva (facts), sodnik pa zakon (law).

Porota obstoja od dvanajstotrice mož. To ni ista porota kot pojmej omenjena Grand Jury. Prvi korak pri obravnavi je izbiranje porotnikov izmed večje skupine ljudi (panel), pozvanih, da sličejo za porotnike. Sodni pisar (Court Clerk) — to ni nikak pisar v starokrakem smislu, marveč izvoljeni neodvisni uradnik sodne pisarne — kliče imena porotnikov po vrsti, ki jo določa žreb. Čim vsak izmed njih pristopi, da zavzame svoje mesto na porotniški klopi (jury box), ima toliko javni obtožitelj, kolikor obtoženec priliko, da stavi nanj nekaj vprašanj. Svaha teh vprašanj je ugotoviti, da li porotnik nima kakage predsodka glede te pravde. Ako ni brez predsodkov, ne more služiti kot porotnik. Pravila, po katerih se ravna izbiranje porotnikov, so različna v posrednih državah.

Čim je porota izbrana, je sodnik zapriše; porotniki morajo prisesti, da bodo izrekli resničen pravorek (true verdict) glede dejstev. Na to obravnava nadaljuje. Najprej Distrikt Attorney pokliče svoje obtoževalne priče in potom vprašanj, katera jim stavlja, jim da priliko, da povejo, kar menijo. Na to ima obtoženec zagovornik priliko, da izprašuje (cross-examine) obtožiteljeve priče. Čim je Distrikt Attorney poklical vse svoje priče in je njihovo izpraševanje končalo, začne obtoženec odvetnik z obrambo (defense).

Obramba se lahko nanaša na zakon ali na dejstva. Branitelj se lahko sklicuje na to, da obtožitelj se ni posrečilo pokazati zadostnih dejstev, in predlaga, da se radi pomanjkanja zakonitih predpogojev (on points of law) "vrže pravdo iz sodišča" (to throw the case out of court). Ako sodnik ugodu temu predlogu, je vse pravde konec. Ako pa se to branitelju ne posreči, tedaj on pokliče svoje priče in jih navaja, da povejo svojo. Distrikt Attorney jih tudi izprašuje.

Čim se je to končalo, nastopi zopet vprašanje zakona (question of law), t. j. da li je obtoženec (defendant) izvedel dobro obrambo. Ako je jasno dokazal svojo nedolžnost, sodnik ustavi nadaljno postopanje. Drugače se sodnik obrne k poroti in jih nagovori, naj določijo, kaj so resnična dejstva.

Porota se na to večinoma pomakne v posebno sobo, da pretrese vso stvar. Pravorek porote mora biti enoglasen. Čim so se porotniki zedinili, naznanijo sodniku, da li so obtoženca spoznali krivim (guilty) ali nekrivim (not guilty). Ako se porotniki ne morejo zediniti glede enoglasnega pravoreka, sodišče razpusti poroto in pride kasneje do nove obravnave, ako obtožitelj tako hoče.

Čim so porotniki naznanili svoj pravorek (verdict), se obravnava konča. Ako je obtoženec spoznan za hudožnega, se odpusti na svobodo. Ako je spoznan krivim (convicted), se poroti v zapor. Tedaj lahko sledi edna izmed dvoje nadaljnjih korakov: ali obsodba s strani sod-

nika, ali pa pritožba s strani obravnave. V tem drugem slučaju se obtoženec obrne na višje sodišče in predlaga novo obravnavo ali oprostitev. Podlaga za pritožbo je trditve, da se obravnava ni vršila pravilno. Vsa ta pravila so preveč komplicirana in preveč različna v posrednih državah, da bi mogli dalje o njih razpravljati. Naj zadostuje reči, da prizivno sodišče pretrese razloge, navedene v pritožbi in dostikrat odredi novo obravnavo.

Končna stopnja v sodnem postopanju je obsodba (sentence). Obtoženec, ki je bil spoznan krivim, je priveden iz zapora pred sodnika, ki določa kazno. Sodnik ima na razpolago razne vrste kazni, ki jih lahko odredi po okoliščinah dotičnega slučaja. Te kazni segajo od smrtne obsodbe v slučaju umora do suspendirane obsodbe in probacije. Ta zadnja vrsta kazni pomenja, da sodnik za enkrat sploh ne izreče nikake obsodbe, marveč izpusti obtoženca na svobodo in ga postavi pod gotovo sodno nadzorstvo (probation); od obtoženčevega vedenja je odvisno, da li bo sploh kdaj obsojen.

Ako je obsojenec odveden v ječo, da odsedi krizen, obstoja v mnogih državah takozvani Board of Pardons (svet za pomilostitve), ki more iz tehtnih razlogov izpustiti jetnika na svobodo.

Zakoni so različni v posrednih državah, ali kar smo navedli velja več ali manj za vse države. Kar je važno za obtoženca, je to, da si zagotovi najboljšega odvetnika, ki ga more dobiti. To pomenja najuglednejšega odvetnika, kajti ona druga vrsta odvetnikov mu ne bo dolgo pomagala. Društva za pravno pomoč (Legal Aid Societies), organizacije javnih zagovornikov (Public Defender organizations) in društva za pomoč jetnikom (Prisoners Aid Societies) pomagajo priskrbeti si take odvetnike.

Vesti iz Jugoslavije

Delavski svet. V Ljubljani so stopile centralne delavski organizacij v razgovor in storile prve korake za ustanovitev Delavskega sveta.

Delavske strokovne, politične, kulturne in zadružne organizacije so štiri armade, ki se bore na štirih poljih za isti končni cilj — za boljše bodočnost delavstva in za socialistično družbo. Nujno potrebno je, da združujejo te štiri armade medsebojno zvezo in da se medsebojno podpirajo.

To naj bi bila naloga Delavskega sveta. Delavski svet naj vravnava po načelu ekonomije vse sile naših organizacij v paralelni borbo. Nobeno delo se ne sme v pokretu istočasno in brez potrebe paralelno in na dveh straneh vršiti. Notranja trenja se morajo izpeljati v paralelne akcije, ki naj vodijo ves pokret k zmagi.

To bo skušal doseči Delavski svet, ki se snuje v Ljubljani. Ta Delavski svet bo vpostavljal stike med našimi centralami. Svetujemo, da bi skušale vpostaviti naše organizacije na enak način tudi v lokalnih instancah medsebojne vezi.

S to iniciativo upamo napraviti nov važen korak na poti k ozdravljenju delavskega pokreta v Sloveniji. Delavski svet bo instanca, ki bo zbirala vse sile marksističnega socialističnega pokreta in jih povedla k novim zmagam. Naš pokret je šel razbit in razkrojjen od ene notranje revolucije do druge. Pri tem stanju ne moremo ostati trajno.

Zalostna obeltnica. Dne 1. junija je bila obeltnica krvavih dogodkov v Trbovljah. V krvi je izdihnilo na trboveljski cesti šest delavskih žrtve. In kar je najstrašnejše: zgodil se je tam zločin, ki je ostal do danes neznan in še danes obtožuje in vpije po pravici, kateri ni bilo zadosečeno.

Spomin na te dogodke je odprta rana, ki boli še danes slehernega proletarca, ki se spominja z bolečjo v duši proletarskih žrtve, ki so padle v Trbovljah dne 1. junija 1924.

ZLOMIL SI JE TILNIK.

Chicopee, Kans. — 20-letni Marcel Goddard se je kopal v Second Cow Creek. Blizu mestu na četrti cesti je skočil v vodo in tako nearečno zadel na dno, da si je zlomil tilnik. Zdravnik Cowden izvaja, da mladenič ne bo ozdravel.

ZARJOMET

Američani imamo dobre kandidate.
Listi poročajo, da se je okrog 500 oseb prijavilo za službo kravnika, ki je bila nedavno razpisana na Ograkem; med prosilci so bile tudi tri ženske. Nekli prosilec je v prošnji navedel, da se je udeležil dvajsetih linčanj v Ameriki, zato upa, da je sposoben za rabeljako obrt.

Hm, mož, ki se udeleži dvajsetih linčanj v Ameriki, je vreden nekaj več kot navadne kravnika časti. On je popolnoma sposoben za regenta madžarske kraljevine.

Dobre vesti iz Jugoslavije.
(Bile so zaplenjene.)

Vse pride ob svojem času.
Trunk priznava, da je tenesiški proces smešen. Dobro. Dalje priznava, da je evolucija eminentno znanstven problem. By George, to je še bolje — to ni jezik francoskih opleteljakov. Nadalje pravi, da Darwin ni nikoli učil, da se je človek razvil iz opice, da si ga (Darwina) gotovi slovenski "znanstveniki" še zmiraj napadajo radi tega, in to je smešno.

Pravilno iz Trunka se bo še nekaj rasvilo. Ampak g. Trunk bi moral vedeti, da med slovenskimi "znanstveniki", ki napadajo Darwina, je na prvem mestu Kazimir in njemu podobni fanatiki. Kazimir je nekoli pisal v svojem listu, da je bil Darwin Nemo. Zakaj torej ne poducite Kazimirjev, da se ne bi smesili, čeprav so preklestili vse šole do fajtmoštvo?

Toda Trunkova evolucija še vedno visi na teoriji. Tako daleč ne more — ne sme! — iti, da bi priznal: Evolucija je fakt, kar priznavajo znanstveniki. Res je, da je delovanje evolucije v marsičem še misterij. Proces postanka življenja še ni pojasnen. A to nič ne de. Pride čas, ko bo vse pojasnjeno: Medicinska veda še danes ne ve kaj povzroča raka, ve pa, da je rak. Trdijo sem prepričan, da predno preteče 50 let bo svet natančno vedel kako to nastalo življenje in ne samo to — učenjaki bodo sami ustvarili v laboratoriju živo stanico iz neživih, prvinaških anovi. Iskreno vam šelim, g. Trunk, da živite do tega časa!

Zurnalista je prijateljstva.
Naš rojak Zurnalista iz Clevelanda je včepnil S. N. P. J. in Prosveto. Učeni mož je to naredil med novicami iz Newburga. Ali veš, Zarkomet, zakaj je to naredil? Samo zato, da se prikupe Newburčanom. Ni še namreč pozabili kako je moral enkrat kričati "živela Avstrija" tako grozko, da je imel usta od ušesa do ušesa. — Nebodigatreba iz Clevelanda.

A šlo još pride!
Jerič je neznanca hud, ker je Prosveto posvedala, kako dva duhovnika iz Pennsylvanije, krta čita kutarje. Le potolžite se in — aia v Rim na lim!

Da, bitka je pričela!
Cenjeni Zarkomet! Kutarji so poročali, da je bitka pričela. Res je pričela, tuda ne pri S. N. P. J. kot so sanjali vroči kutarski možgani. Bitka je pričela v dvoiglavem listu. Ali bo kaj prida toče? — Paper iz Collinwooda.

Dogodek št. 103.
Nekaj let pred vojno smo imeli socialistični shod na Jesenicah. Jože Kopac iz Trsta je prišel govoriti, prišel pa je tudi vladni komisar Žitnik iz Radoljice s svetlo sabljico in zandarškim pokrivalom. Kopac je v svojem govoru kmalu zavil na znanega hrvaškega tirana, bana Kuhn-Hedervarija in začel malo udrihati po njem. Tedaj vstane komisar Žitnik in pravi: "Jaz zaključim ali prepovem nadaljni shod." Kopac ga pogleda in odriha se hujše. Komisar, ves rdeč od jeze, pravi še enkrat, da zaključuje shod. Kopac se ne zmeni nanj, pač pa še bolj maha po tiranu. Takrat vstane Žitnik v tretje in reče: "V imenu postav razpustim shod." Kopac preneha in odgovori: "Zdaj pa zdaj." Komisar je v svoji patrijotični razburjenosti pozabil takoj izjaviti "v imenu postav" in to je Kopac izkoristil. Bilo je precej smešno in šale na komisarjev račun. — Frank Lipar, Miner's Mills, Pa.

Boj proti lažljivoj delavskoj listi

AMERIŠKA MESTA SO PRECEJ ZASTRUPljena Z NJIM.

To je prava kuga, škodljiva delavskim interesom.

Chicago, Ill. (F. P.) — Ed Nockels, tajnik Čikaške delavske federacije, počisti z listom "Union Labor News", ki zlorablja delavsko ime.

List je tednik in njegova cirkulacija ni stalna. Stalna krožka čitateljev tudi nima. Prehranjuje se največ z oglasi.

Čikaška delavska federacija je prejela od oglaševalcev pritožbo, da jim grozi zastopnik omejenega lista, da nastopi proti njim organizirano delavsko gibanje.

Ta list se ne peča le s tem. Poleg nastopa še proti boljševizmu, socializmu in drugim izmorn in sicer po Burasovi metodi ob času Palmerjevega režima, ko so bankirji plačevali privatnim detektivom, da jih rešijo rdeče plojave. Ta listič napada "The Federation News", oficijelno glasilo Čikaške delavske federacije, češ, da je boljševsko, ker oglašuje v njem delavske strokovne organizacije. Delavci se smejejo, ako kdo pravi, da je oficijelno glasilo Čikaške delavske federacije boljševsko, ampak biznismani, ki ne poznajo razlike, pa verjamejo vse, kar prinese "fakirski" delavski list.

Tako se ta list prikupuje-biznismanom, češ, da se bojuje proti naraščajočemu boljševizmu v delavskih strokovnih organizacijah.

Urednik tega lista je neki Joseph Leonard, upravitelj pa A. W. Cohn. Oba sta nepoznana v delavskem gibanju. Ed Nockels, tajnik Čikaške delavske federacije, svari oglaševalce: "Preteveva, da se "Union Labor News" bojuje proti boljševizmu in da očisti delavsko gibanje grafitarjev, je navaden "bunk"."

Ta list že skozi več let trdi, da ima petdeset tisoč cirkulacije. Federalizirani tisk, ki daje svoje listike v tisti vrtdki, v kateri je tiskan ta list, je dognal, da včasih natisnejo 500 iztisov, največ pa 5000.

Tudi v drugih ameriških mestih izhajajo taki "fakirski" delavski listi, ki se vzdržujejo z nečednimi sredstvi. Proti takim "fakirskim" listom ne pomagajo tožbe. Promoterji teh lističev radi nastopijo v vlogi mučeničkov, kadar je pa treba plačati, pa nimajo denarja. Najbolje je, da se prezoro.

ZOPET SO NANJ STRELJALI.

Tako trdi Curran.

Chicago, Ill. — Elbridge Curran, dodeljen uradu državnega pravdnika, izpoveduje, da sta bila nanj oddana dva strela, ko se je peljal v avtomobilu mimo vogala West 18th Place in S. Loomisova cesta. Z njim v družbi je bil John Pogačnik. Ko sta se peljala mimo četvorice, je eden stopil naprej in oddal nanj strela. Kroglja je prebila vrata. Luknja je v visočini vozniških nog, ni pa zadela Currana. Tako izjavlja policija.

Policija je pregledala Curranov samokres in pronašla, da je bil oddan iz njega samo en strel. Policija nič kaj rada ne verjame to povest. Ampak Curran je rekel, da ni zaradi tega streljal na napadalce, ker mu je Pogačnik svetloval, naj nikar ne strelja.

SPREVEDNIKI BODO ZAHTEVALI POVIŠANJE MEZDE.

Cleveland, O. — Bratovščina železniških sprevednikov bo obdržala zborovanja križem dežele v mesecu novembru. Na teh sejah bodo razpravljali o zahtevi za povišanje mezde. Leta 1921 jim je bila mezda znižana za 12 odstotkov. Lani jim je bila tovišana samo za pet odstotkov. Draginja je pa ostala. In tako bodo sprevedniki zahtevali da se jim mezda poviša.

IZ ORGANIZACIJE OGNJE-GASCEV.

Washington, D. C. — Ognje-gasci v Lorainu, O., so se organizirali sto-odstotno. Postavili so se po robu proti mestni komisiji.

SENATOR LA FOLLETTE JE UMRL.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

La Follette je med vojno neumljeno pobijal vsak korak vlade za omejitve svobode govora, tiska in zborovanja. Ko je bil sklenjen mir, je vodil z drugimi nespravljivci vred boj proti versalski pogodbi in dosegel je, da je senat zavrgel pogodbo in za-branil vstop Amerike v ligo narodov. V teh bojih je bil La Follette najljubejši opozicionalec v kongresu in pred zadnjimi predsedniškimi volitvami se je ločil od republikanske stranke in postal šampion progresivnih elementov. Na konvenciji Konferenca za progresivno politično akcijo v Clevelandu se je dal nominirati za predsedniškega kandidata. Nekaj dni kasneje je njegovo kandidaturo odobrila tudi socialistična stranka. Pri volitvah je dobil čez pet milijonov glasov in trinajst elektoralnih glasov v državi Wisconsin.

Zapuščina vdovo in štiri odrasle otroke; dva sinova in dve hčeri, ki sta že omoženi.

Blaine bo mogoče njegov naslednik.

Madison, Wis. — Politične kroge v Wisconsinu, v katerih prevladuje progresivna struja, je La Folletteva smrt zelo pretresla. Med splošnim žalovanjem te dni pa že vstaja vprašanje, kdo bo nasledil La Follettev sedež v senatu. Po zakonih v Wisconsinu je treba izpraznjena mesta v kongresu nadopuniti z izrednimi volitvami ali pa počakati do rednih volitev. Ker pa se redne volitve vrše šele v jeseni prihodnjega leta, bodo najbrž razpisane izredne volitve.

Pričakuje se, da bo sedanji governer John J. Blaine, progresivec, kandidat.

GOULDI SO SE POBOTALI MED SABO ZUNAJ SO-DIŠCA.

"Pravda" se jim je zdelo vendar malo predraga.

New York, N. Y. — Dediči George J. Goulda so se pobotali zunaj sodišča. Pravniki so več ko eno leto in plačevali drago odvetnike. Ako bi se pravda vlekla še nadalje, bi zapravili lepe milijone, ki so jih podedovali. Sporazum se je napravil na ta način, da druga Gouldova žena mrs. Guinevere Sinclair Gould dobi za en milijon dolarjev obveznic svobode, o katerih ji je njen soprog sporočil brezjavno iz Pariza malo časa pred njegovo smrtjo, da so njene.

Dediči so preje trdili, da Gould ni bil pri zdravi pameti, ko ji je poklonil ta dar.

TUDI KROŠNJARJEM NE DAJO GRABEŽI MIRU.

New York, N. Y. — Krošnjarji, ki pehajo ves dan vozčke pred sabo po ulicah, na katerih stanujejo siromašni ljudje, nimajo miru pred grafitarji in grabeži. Magistrat George W. Simpson zdaj preiskuje oddelek za javne trge.

Krošnjarji, ki zgodaj zjutraj pehajo svoje vozčke pred sabo prek mostu Williamsburg, da nakupijo svežo zelenjavo in ovočje na Wallaboutovem trgu in Brooklynu, morajo plačati podkupnino, da se jim odkaze ugoden prostor na Prvi aveniji. Bleckerjevi česti ali Grandovi ulici, kadar hočejo prodati svoje blago.

Neki krošnjar je pričal, da je plačal vsak dan 25centov za pol-dnevni privilegij ob sobotah. Ko je protestiral, je tržni komisar zahteval od njega en dohar na dan. Nadzornik je nato poklical policaja, ki ga je odgnal v zapor. Prišel je pred sodnika in je bil obsojen na \$50 denarne globe. Od tega časa ni smel nikdar več prodajati ob cestnem hodniku.

VODOVODNI MONTERJI SO NAREDILI KOMPROMIS.

Milwaukee, Wis. — Vodovodni monterji so stavkali skozi dva tedna za deset dolarjev dnevne mezde. Stavka je končala s kompromisom in vodovodni monterji bodo prejimali po \$9.50 na dan. Stara pogodba je potekla dne 1. junija. V nekaterih mestih je mezda vodovodnih monterjev višja, v drugih nižja. V St. Paulu, Minn., prejema jo le po \$8 na dan.

BANKIRJI SO ORGANIZIRALI SVOJO PRIVATNO ARMADO.

Stane jih četr milijona dolarjev.

Peoria, Ill. — Illinoiski bankirji obdržavajo svojo konvencijo. Ob tej priliki je Samuel Saunders povedal, da so bankirji organizirali svojo policijo, ker jo noče organizirati država. Organiziranje armade je stalo četr milijona dolarjev. Denar so dali bankirji.

Ker pa bankirji niso darovali svojega denarja na ta način, da bo zanje izgubljen, bo seveda ljudstvo vseeno nosilo stroške. Ljudje, ki si bodo izposodili denar, bodo morali plačevati malo višjo obrestno mero, pa bo prišel notri denar, ki ga trošijo za privatno policijo.

TIALJANSKA LIRA PADLA.

New York, N. Y. — Vrednost italijanske lire je zopet padla. Ena lira stane 3.59 1/2 centov. To je skoraj 27 lir za dolar. Morgan je posodil petdeset milijonov dolarjev Italiji. Za ta denar se je v Italiji nakupilo veliko potrebščin in vrednost lire je prišla padati. Morgan je pa napovedoval, da stabilizira vrednost lire, in zato je on Italiji posodil petdeset milijonov dolarjev.

Fašizma v Italiji ne bodo rešili tudi milijoni ameriškega bančnega kralja. Tak je gospodaraki zakon v sedanjem sistemu.

TRUSTOVCI KAZNOVANI.

Priznali so krivdo.

Chicago, Ill. — Devet in štiri-deset tovarnarjev izmed 253 tovarnarjev za pohištvo, obtoženih kršenja proti trustovskih postav, je izjavilo pred zveznim sodnikom Adam C. Clifford, da so krivi. Sodnik jih je kaznoval z denarno globo od \$1,000 do \$5,000. Vsa denarna globa zneso \$166,000.

NOVA ZVEZDA.

O nji sodijo, da je goreči svet. Buenos Aires, Arg. — Na zvezdarnah v Captownu in La Plata so opazili pred nekaj tedni novo zvezdo na južnem nebu — Nova Pictoris. Zvezdoznanci sodijo, da je goreči svet, ki plava v vaemirju. Oni naglašajo, da je svetloba skozi petnajst dni trajno naraščala, dne 9. junija je pa dosegla najvišjo stopnjo svetlobe, nakar je pričela zopet temneti. Iz črt, ki so jih opazili v spektru sklepajo, da je nova zvezda neki oddaljeni svet v ognju.

ZAMOREC OBEŠEN.

Chicago. — Zamorec William Sams, ki je ubil policaja Corneliusa Rodericka pred par meseci, je bil večerj obešen v okrajni ječi. Med gledalci je bila tudi ženska, gledališka igralka Kathryn Du Nouble, ki se je vtihotapila v ječo v moški obleki. Ko jo je poznajo šerif prijel, je rekla, da je našla vstopnico v hotelu in ni se mogla premagati, da bi ne šla gledat obešanja. Bila je pokarana in izpuščena.

RESTAVRATER OBTOŽEN STRIKRATNEGA UBOJA.

Chicago, Ill. — V truplih štirih oseb, ki so jedle v Kanovi restavraciji in nato umrli, so našli precej arzenike. Policija je uvedla preiskavo in je našla sol v solnicah-pomešano s arzenikom. Prve tri žrtve so jedle kolačke, dr. Joseph Springer je pa pronašel, da je Vito Marcelli, star 59 let, kmalu nato umrl, ko je jedel v omenjeni restavraciji.

BANKIRJI SO PREJELI SVOJE.

St. Louis, Mo. — Bivši governer Gardner v Missouriju pravi, da več ko 19,000 pohabljenih vojnih veterapov samo v Missouriju ni prejelo odkodnine od vlade. Za odkodnino je vprašalo 25,350 veterapov, prejelo jo je pa le 6,096, pravi Gardner. Nekateri izmed teh so podpore zelo potrebni.

Ali želiš znati pravilno pisati in štati angleško? Naroči si "Zlovesno-angelsko slovnico", katere je ledala že ima na prodaj Knjižarna matice S. N. F. J.

Praznovanje glede zdravja

(F. L. I. S.)

V jako zanimivem radio-pravedanju je dr. W. L. Munson, zdravstveni uradnik države New York, govoril o praznovanju v zdravstvenih rečeh.

Od najdavnějšíh časov človeške zgodovine se pojavlja želja po znanju in razlaganju stvari. Kar se tiče zdravja, je človek spravljal bolezniv v zvezi z nekaterimi zgodki; dostikrat samo dejstvo, da se nekaj slučajno pripetilo v zvezi z boleznijo, se je smatralo za vzrok oziroma za lek dotične bolezni. V nekaterih slučajih blaznosti so ljudje opazili, da je bolezen slučajno začela ob nekaterih posebnih fazah meseca. Zato se je mesec smatral za vzrok blaznosti; angleška beseda "lunatic" (blazen) spominja na luno.

Treba bi bilo cele knjige, da bi opisali vse različne vraže, ki so kdaj-cvetele glede zdravja. Ali med njimi jih je nekaj, ki so zlasti nevarne in utegnejo povročiti veliko škode, ako človek vanje veruje. Imamo pa tudi precejšnjo skupino bolj nedolžnih vraž, ki ne škodujejo nikomur, razun pameti onega, ki v njih verjame.

Nekateri, na pr., pravijo, da nit jantarjevih krogljic okrog vratu preprečuje goščo (krof). Mi znamo, da nezadostna količina joda v hrani je vzrok te bolezni — koravde bodo pomagale tedaj, ako se poskrbi za primerno dozo joda. Kdo pa ni že slišal, da legar (typhoid fever) baje izvira iz izhlapevanja v močvirjih, gnjilih odpadkov in trohobe in da terpentinovno olje in sladkor preprečujeta to bolezen? Mi pa znamo, da ta bolezen nastane, ako neka mala klica prodre v naše telo, in da se bolezen preprečuje potom primerne cepilca. Ali niste že slišali govorice, da nočni zrak iz močvirjev povzroča malarijo? Mi znamo, da to bolezen razširjajo komarji, ki prenašajo klica malarije. Nekateri pravijo, da čebula pomaga proti osepnicam; vera v tako bedarijo lahko prinese smrt, kajti edino uspešno sredstvo je cepljenje. Osoljena svinjina je baje dobra v slučaju rane na nogi, da se prepreči mrtvični krč; za ta krč (tetanus) pa je edina odprava vbrizg primernega protistrupa. In takih vraž je še na tisoče in tisoče. Ako predavatelj bi bil poznal slična praznoverna zdravila pri nas v starem kraju, bi bil razlagal še z veliko bolj značilnimi primerami.

Ako človek veruje v vse te vraže, je v veliki nevarnosti, da umre radi bolezni, ki bi se bila dala prav lahko preprečiti ali ozdraviti, ako bi bil šel k zdravniku. Seveda nazadnje vsi ljudje se zatekajo k zdravniku — kadar je prepozno. V tem ravno tiči zlo.

Nekateri vraže so bolj nedolžne narave in so zanimive, ker so tako smešne. Teško je n. pr. razumeti, kako morejo nekateri verovati, da oči oslabijo, ako si obrijejo brke, oziroma da korenje povečuje pogum. Treba tudi precejšnjo dozo lahkovernosti na strani človeka, ki veruje, ako se nosi mehurček neke smrdljive vode na vratu, da odganja nalezljive bolezni, ali da je oreh v žepu dober proti vnetju živca ali da krompir pomaga proti revmatizmu. Enako neumna je vraža, da prva deževnica v maju pomaga proti bolezni na očeh. In kako naj si človek razlaga, zakaj nekateri ljudje verjamejo, ako se ključ spusti hitro dol po hrbtu, da ustavi kri iz nosa.

Vse to bedasto praznovanje je preostanek iz davnih dni, ko so ljudje verovali v čarovništvo. V današnjih časih, ko vemo nekaj več o zdravju in o vzrokih bolezni, so te vraže le smešne, kadar niso nevarne.

Ljudska izobrazba glede vzrokov raznih bolezni, prenašanja nalezljivih bolezni in zlasti poduk glede načinov, kako naj se bolezni preprečujejo, je največje koristi za javno zdravje, luč znanstva odganja temo vsega praznovanja. V zdravstvenih stvarih se obrnite do onega, ki je strokovnjak, in to je zdravnik. Ako ste bolni, vprašajte njega za nasvet — ne zanašajte se na nasvet soseda. Nasvet tega je navadno toliko vreden, kolikor stane — naznanč nič.

Spretna Narednja Podporna Jednota

Ustanovljena 8. aprila 1907. Članstvo 17. Junija 1907. V Zvezni Zbornici

GLAVNI SVAR: 297-29 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK: Predsednik Vincent Cainhar; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 183, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blaz Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Joda Zaverntnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK: Martin Želaznikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krejčmanič, 13111 Bennington, Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Turčelj, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK: OSREDNJE OKROŽJE: Blaz Novak, predsednik, 2627-28 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa. Joseph Zorko, RFD. 2, Box 116, West Newton, Pa. ANTON SULAR, Box 104, Gross Kana, za Jugoslavijo. FRANK KLON, Box 398, Chisholm, Minn., za sev. sev. JOHN GELCH, Box 144, Rock Springs, Wyo.

ZAPADNO OKROŽJE: Nadzorni odbor: Paul Berger, predsednik, 848 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Zaverntnik, E. No. 1, Elmhurst, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 29th St., Chicago, Ill.

Združitevni odbor: Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jolko Oren, 2829 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olip, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VREHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6223 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR: — Korespondenca s glavnim odborom, ki deluje v glavnem uradu, se vrši takole: VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovo: Predsedništvo S. N. F. J., 2627-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE EADEVE BOLNIŠKE PODFORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. F. J., 2627-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vobče se naslovo: Tajništvo S. N. F. J., 2627-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE EADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. F. J., 2627-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošljejo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi pripravi na gl. porotal odsek se naj pošiljajo na naslov: Martin Želaznikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisli in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2627-29 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

OBSOJENA ZARADI PONA-REJENIH ZDRAVIL.

Chicago, Ill. — Dr. John H. Byrud in Milton Lipspute sta stala pred porotniki na obtožbo, da sta prodajala kininske krogljice, v katerih je bila navadna riševa moka mesto kinina. Porotnemu sodišču je predsedoval sodnik Gemmil. Porotniki so ju opoznali krivim in obsojena sta bila vsak na tisoč dolarjev denarne globe in pet let ječe.

KAMENJE V RUDNIKU GA JE POŠKODOVALO.

Arma, Kans. — Rudar Emile Barbeaux je bil poškodovan v rudniku štev. 20 Western kompanije. Padlo je nanj kamenje, ko je delal v rudniku. Prepeljali so ga v bolnišnico. Poškodbe niso zelo hude po izjavi uradnikov v bolnišnici.

JEZERO CHICAGO

Se nikdar niste videli na nobenem zemljevidu jezera Chicago; ampak je pravo jezero vseeno. Dvajset milj dolgo in pet milj široko in nad sedem in pol milj globoko na vseh koncih; to je jezero, ki bi nastalo vsako leto, ako bi se vsa mestna voda, ki se zgubi v mestu stekala na en prostor.

Premislite si stroške za napravo takega jezera s pompam in milijone galon vode vsak dan, ki so dnevno ponemarnosti rabiteljev ali spuščana valed slabih cevi in vodne opravne.

Vi ne dobite nobene koristi od tega dvanajst milj dolgega jezera; ampak vi plačate, vse to. Če lastujete hišo plačate vaš vodni račun direktno mestu; (Advertisement.)

RAD BI IZVEDEL.

kje se nahaja Jozef Murovec, doma iz Radovljice na Gorenjskem. V Združenih državah se nahaja že več let, prišel je sem veliko pred vojno. Iščo ga njegovih sorodniki v starem kraju. Rojake prosim če kdo ve za njegov naslov naj mi blagovolijo to sporočiti ali pa če sam čita ta oglas; naj se oglasi na naslov: Frank Urbančić, Box 63 Epton, Pa., ali na Angela Urbančić, pošta Robič (presso Caporetto) Friuli, Italia. (Adv.)

VELIKI IZLET

O PRILIKI TISOČLETNICE TRETJI HRVATSKI VSESOKOLSKI IZLET V ZAGREBU Z VELIKIM HRZOPANNIKOM

AQUITANIA KATERI ODPLUJE 29. JULIA

Zapomni si, da je Aquitania službeni sokolski parnik in izletnik bodo imeli službene čakalce na pota kakor tudi v Zagrebu. Zanimane cene tretjega razreda kabine iz New Yorka in nazaj. Zagreb priredi slajzen sprejem izletnikov tega parnika.

Za ugodnosti potnikov se bo zanimal gosp. Ivan Kamptič, vodilni uradnik Cunard linije.

Za nadaljna pojasnila se obrnite na naše zastopnike v vašem mestu.

CUNARD LINE

140 St. Barbours St. Chicago, Ill.

Kaj imenujemo bolezen uma?

Spisal dr. Karl vitez Bleiweis-Trstenički.

Da živali, družno živeče, umore bolne in slabotne tovariše, ki se v boju za obstanek ne morejo več boriti, to je občeznano. In še dandanes nahajamo divja ljudstva, ki jednako ravnaajo s tročimi ljudmi v svojih občinah. Omlani Evropejci se temu čudimo ter mislimo, da nadkriljujemo take divjake! Pa li v resnici? Nedavno se je zgodilo na Francoskem, da ubeži na umu bolan človek iz zavoda Clermontskega. Kmetovalci, ki ga ugledajo na polju, začno ga dražiti in ko ga dohite, pobijejo ga s koli. V nekem drugem mestu — bilo je nekaj let poprej — ubeži umobolni streljavec, spleza na streho ter od tod na množico, ki ga zija, meče kamenje. Zatorej gosposka ukaže strelcem, naj ga ustrelje.

In nikjer ni bilo čuti, da bi bila gosposka ali da bi bili oni kmetje pozvani na odgovor zavoljo takega ravnanja.

Ceravno v lepi naši Kranjski ni tako hudo, vendar — le priznajmo, da se tudi pri nas proti ubogim umobolnim ljudem mnogo, mnogo greši. Umobolni človek ima za nezvedenca nekaj skrivnostno-nenavadnega, tuje, groznega, kar ga razločuje od vseh drugih bolnikov, četudi razum priznava, da je i pohabljen um le telesna bolezen, kakor kaka druga.

Morda se ta žalostna izjema pri umobolnih ljudeh utemeljuje s tem, ker imajo prikazi na teh bolnikih za nezvedence nekaj neumljivega, skrivnostnemu bitju jednakega, česar ni mōči razumeti. Česar pa ne umemo, kar je ugankam podobno, vzbuja nam neko skrivnostno grozo.

Če se mi posreči, velik del prikazov, ki jih nahajamo pri umobolnih ljudeh, razjasniti in približati razumu, morem gojiti tudi nado, da se zmanjša oni pred-

sodek, ki je ubogemu umobolnemu človeku na svetu povsod na poti ter mu provzročuje tako težko trpljenje.

Kaj pa je bolezen uma? Kdo ni imel v življenju že ure ali dneva, ko se mu nobena stvar ne posreči, ko ga vsaka reč razardi, vsaka muha-uzeti, da naposled obupa nad svetom in nad samim seboj? Če narasto iz takih dnij tedni in meseci, če postane človeku duša tako potrta, da se odteza občevanju z drugimi ljudmi, če dospe obupnost tako daleč, da se ima sam za nepotrebno stvar na svetu in če mu take tožne misli celo-kratijo spanje, imamo že pred seboj podobo tožnega melanholika.

Toliko moremo iz prikazov, nam samim znanih, umeti dušno stanje tožnega, ki se pa prilično še nahajajo na fiziološkem stališču. Moment pa, ki je nam zdravim z neščnikom prihranjen, je ta, da s nesrečnikom ne moremo imeti enakih čustev. To je dušna boleat, silna bridkost srca, ki se ne da niti izraziti, niti popisati.

To je najstrašnejši občutek. Bolniki, ko ozdravijo, spominjajo se ga tudi le z grozo, a nima-je izrazov, da bi ono dušno stanje mogli popisati. Taka srčna bridkost sili melanholika do samomora, ona ga zapelje, da konča življenje svojih ljubljencev, ker jih hoče obvarovati grozne svoje usode.

Ako taka tuga traja dije in ako ni vedno jednako huda, temveč časih nekoliko odjenja, jamne nesrečnik tožiti samega sebe. Bolnik se obdolžuje sam zlobnosti, brezvernosti, nenravnosti. Tožbe se mnogokrat nakopičijo v stalne domišljije in zmote ter imajo vedno isti značaj, da preti bolniku kaka nesreča, katera ga zadene v kazen zaradi njegove zlobnosti. To gorje, misli bolnik, more priti neposredno od Boga, od usode, pa je tudi lahko odločeno s pomočjo človeške pravičnosti, v kazen za razna hudodelstva, katerih se bolnik obdolžuje. Bolnik si domišlja, da ga preganja sodilce. Vendar pa to niso takozvane domišljije preganjanja ali zatiranja, za kakeršne jih mnogi smatrajo; te značijo blaznost in imajo vedno značaj krivice, pečat nezakonitega preganjanja, v tem ko melanholik pričakuje kazen kot pravično pokoro za dozdevno krivdo.

Take tožbe melanholika morajo se umeti kot poskusi, s katerimi si moremo razlagati neobsežno bridkost, pa ne kot posledek premišljene preudarjenosti, ampak kot posledek neke notranje sile, kateri se mora umakniti zavednost. Tudi za te vrste bolezni imamo zdravi ljudje analogon, ki nam pomaga razumeti bolnika. Komu se še ni pripetilo v spanju, kakor bi mu ležale skale na srcu? Iz čustev telesne bojazni, katere provzročuje slaba prebava ali nerodna leža v postelji, nastajajo fantastične sanje, ki nam to bojazen logično razlagajo, pa naša zaveat ali naš preudarek nima pri tem ničesar opraviti.

Taka melanholija se je polagoma presuče v zdravje in se navadno izide srečno; v redkejših slučajih more pa tudi ostati stalna in trpinčiti nesrečnika do konca življenja.

Največkrat vendar bolezen ne dospe do popisanih hudih prikazov, ampak že prej se tožnost prevrže ravno v neko nasprotno razburjeno veselost. Kakor je

takšen prevrat sam po sebi umljih in znan zvedencu zdravniku, tako neumljiv je okolici bolnikov. Včeraj še tako v žalost vtopljen in danes tako radosten! Veseli nas, da se je bolezen tako srečno obrnila, in majemo z glavjo, ko nam svetuje zdravnik, naj brž vse pripravimo, da se brez odloga bolnik odpravi v kakov zavod. A kmalu spoznamo, da je bil svet zdravnikov upravičen. Veselost se izpremeni v razburjenost, bolnik ima opraviti poč in dan, ogovorom odgovarja srdito, oporekane ga silno jezi in ako se bolnik ne izroči o pravem času strokovnjaški oskrbi, ne preostaja nam nič drugega, nego krotiti bolnika ter s tem iz veselo vznemirjenega napraviti ljutega, besnega.

Ne morem dosti ponavljati: besni od narave ni hudoben ali nevaren človek, kakor tudi tisti nima takih svojstev, kogar opišajo boleatna razdražljivost možganov, tako tudi alkohol razveže jezik: zgovornost, ki dospe do ubežnosti idej, izraza se iz začeta v renomiranju, potem se prevrže v pričkanje in psovanje; ta razdražljivost pri pijanem ni drugačna, nego pri razburjenem umobolnem človeku. A pojdemo za upijaneno družbo iz gostilne na ulice; nam li pride na misel, da bi glasno njih petje, s katerim se v resnici moti mirni meščan, imeli za hudobnost, ali pa za ljutos čustva, ki ga v resnici na malo prizanesljiv način izražajo nad napisni in svetilnicami po ulicah?

Ravno tako malo zlobnosti in ljutosi nahajamo v klasični besnosti, če nam tudi bolnik s petjem, vpitjem, razbijanjem moti mirne noči ali pa nam s pobijanjem posode in stekla dela škodo.

Razburjenega bolnika storimo sami besnega, ako ga hočemo s silo ukrotiti, in kar sedaj stori v taki umetno napravljeni besnosti, moramo si vpisati na svoj račun. Navaden človek, ki je videl bolnika prihajajočega v zavod in glasno kričočega, okoli se-

be grizočega, z zvezanimi rokami in nogami na vso moč okoli sujočega, pač ne more umeti čudovite izpremembe, ko pol ure pozneje vidi ležati istega bolnika mirnega v postelji, bodisi da je že zaspal, da se opočije od prebitih težav, ali pa da si ogleduje povešenimi očmi rane, ki so mu jih ujedle breozirne vrvice v kožo. Vsiljuje se nam vprašanje: "Od kod to čudo?" Odgovor je lehak. Čudo izvira od tod, ker smo mu vzeli vrvice, skopali ga preobekle in deli v posteljo in t sedaj leži, morda nekaj časa le osupel, kaj se je z njim godilo. Pozneje bode zopet jel čenčati peti, morda prilično skoci s strelje brez sile. Dalje nam je s beti za dobro hrano, za spanje za zdravila in če slučaj ni kompliciran, če je navadna besnost obrne se v največ slučajih kmalu na bolje in naposled se bolnik ku povrne zdravje.

Prejšmo premišljevali prikazi ni pijanosti, preskočili smo pr vrsto bistvenih simptomov, nam mreč telesne, ki se kmalu opazijo pri emergičnejšem vplivu alkohola. Najprej se začne ustavljeni govor, pijanec jeclja posamezne zloge, potem blebete na razumno; vrha tega se mu treseroka in kar je pri vsaki večji pijanosti posebnk karakteristično: hoja mu je negotova, in to okorno provzročajo noge, katerih ne more premikati, kakor bi jih rad, pozneje pa pijanec tudi čuti, kakor bi se mu vrtele v glavi.

Če se vplivu alkoholovega strupa kmalu ne stori konec, zvišva se taka omotica do nezavednosti in naposled do nezvesti. Popolnoma pijan človek se ne zaveda ničesar več, konečno nezaveden brez pomoči obletj povse pohabljen, ne redko mehnično z zobmi škripaje zija topa pred se.

(Dalje prihodnjič.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskušajte in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najzdravjši.

Groceries, sladničarjem in v pekařni je potrebno damo primeren postup pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6461 Superior Avenue, Cleveland, O.

ZRTVE

Povest. Spisal Fr. Serafin.

(Dalje.)

A ko je bil notri, je čutil, kako mu spet pešajo moči, kako vstajajo in begajo sence pred njegovimi dušnimi in telesnimi očmi. Zdaj zdi se mu je stemnilo, in večkrat ga je zapustila zavest, da ni vedel, kje je. Sodna dvorana se mu je izpremenila včas v domačo cerkev, in oltarje in svetnike je videl notri. Toda vedno zopet si je opomogel in z neko posebno voljo je vedno iznova prisilil svoj duh, da se je oprjel realnosti. In tako je jasno čul, kaka usoda je doletela njegovo nedolžno hčer. A takrat se je lotila njegovega srca divja, besna bol, in hotel je zaklicati na ves glas, da je on, on morilec, da je on tisti, ki zasluži kazni, toda tedaj mu je odpovedala zopet pamet, odpovedala so mu usta, odpovedale vse moči...

Zgrudil se je brez zavesti na tla...

XVIII.

Zvečer tistega dne, ko se je bila izrekla obsodba, je ležala Manica na svojem trdem ležišču, mirna, brez vsake vidne razburjenosti... Bilo ji je, kakor bi se ji bil odvalil težak kamen od srca, ko je bilo končano...

"Hvala Bogu!", je vzdihnila sama pri sebi. "Zdaj je konec zaslišavanja in ispraševanja, konec nevarnosti, da bi se zagovorila, da bi izdala očeta!"

Da je imela prestati desetletno ječo, za to se ni zdaj niti najmanj zmenila. Deset — dvajset let — celo življenje, to ji je bilo vse eno!... Kaj ji je bilo zdaj še do življenja, kaj do prostosti!... Očeta je morala rešiti — in vendar...

Mislil so ji poletete nazaj v preteklost, in podoba za podobo ji je vstajala pred očmi... S čudovito jasnostjo se je spominjala vseh dogodkov svojega življenja izza prvih otročjih let. Vedela je še natanko, kako obleko je imela kot triletno otroče, vedela vse, kje, s kom, kako se je kdaj igrala, kod je spomlad trgala cvetje, kod je v svoji mladostni razposajenosti skakala in letala... Zavedala se je tudi, kako je postajala večja in večja, kako se je njeno življenje polagoma izpreminjalo, kako je postajala z leti druga... Prav živo se je še spominjala, kako je bilo takrat, ko sta jo oče in mati prvič vzela v cerkev s seboj. Kako dolga se ji je zdela tistikrat pot do župne cerkve! S kakim svetlim strahom je prestopila prvič cerkveni prag, s kakim strmenjem so begale njene oči od oltarja do oltarja, od podobe do podobe!

In kako je bilo takrat, ko je šla prvič za procesijo sv. Rešnjega telesa, belo oblečena, z vencem na glavi! Ah da, ta venec — tudi pozneje ga je še nosila!... Spominjala se je, kako so ljudje, ko je bila odrasla, delali opazke radi njene lepote, opazke, ki jih tedaj niti razumela ni... Zavedala se je tudi, kako se je začelo njeneg srca počasi lotevati neko čudno, sladko hrepenenje, kako ji je začel ugajati ta in oni mladenič, kako se ji je začelo srce odpirati ljubezni...

Kako lepa je bila ta ljubezen, v kako sladkem skladju je bila z drugimi njenimi čuti, s pobožnostjo in iskrenostjo, s katero je molila vsak dan k Bogu, k svojih patroni in k devici Mariji!... Saj tistikrat niti vedela ni, da je tisto hrepenenje, tisto tiho veselje, ki ga je občutila ob pogledu lepega mladeniča, ljubezen! Se manj pa je vedela, ka je to hrepenenje, to ugajanje nekaj nedopustnega, nekaj pregrešnega!

Potem pa je prišel novi župnik s svojimi novimi nazori!... Od tistihdob pa se je pojavljalo neko nesoglasje v njeni notranjčini, od tistihdob se je začelo neko bojevanje v njenih prsah, ki je bilo posledica njenega prizadevanja, da bi zadržala v svojem srcu vse naravne gibanja, da bi napravila iz njega zgolj oltar, na katerem naj bi vedno in vedno plamtel samo plamen one nadnaravne ljubezni, ki odpre baje edina človeku vrata nebeska... In ona je ljubila, ljubila je iz vsakega srca, iz cele duše svojega Boga, svojega Kristusa in prečisto devico Marijo!

Toda včas je vendarle občitalo njeno srce tudi še pri kakem posvetnem občutku. Navzlic vsemu temu se je še včas izpozabila!...

Ko je bil tistikrat v gozdu presenetil Dolfe, takrat ni povesila pogleda!... Zakaj ne?... Zakaj ji ni prišlo na um, da bi bila bežala pred njim?... In postalo ji je hkratu

tudi jasno, kar se je bilo zgodilo tistikrat. Čudno, do tega trenutka se je onega dogodka in vsakega, kar je bilo z njim v zvezi, spominjala le napol... Često je naravnost dvojila, da je bilo vse tisto res... Zdelo se ji je, kakor bi bila enkrat le sanjala o tem... Zdal pa je stalo hipoma vse jasno pred njenimi očmi! Zavedala se je vsakega posameznega čuta, ki ji je tistikrat prešinjal srce... Za vse je znala zdaj, vse je vedela!... Njena pretirana pobožnost je bila res povoda, da je bila šla z Dolfetom šmarnc iskati — a kar je tistikrat ni bilo prišlo do zavesti, prišlo ji je zdaj!... Zdal se je natanko spominjala, kako dobro, kako sladko ji je bilo ob mladeničevi strani, kaka nepopisna slast ji je pretresala život, ko jo je privil k sebi, ko ji je pritnil poljub na ustnice... Tistikrat je bila omamljena, zdaj one slasti, zavedala tudi, da je omagala v tej slasti... Ali s čim je grešila, tega še vedno ni znala!... Njene misli niso bile nečiste. Njeno srce je sicer omagovalo v nasladi, a hrepenelo ni po njej!... Ali je mar že čutenje samo na sebi greh?...

Čim bolj je preudarjala, na kak način je zaslužila grozno kazni, ki jo je bila zadela, tem manj je mogla umeti vse to...

Glava ji je postajala pri teh mislih trudna, težka...

Neka zaspčnost ji je legala na oči, in semtertja jih je zaprla za nekaj časa...

"Ko bi bil ostal vsaj otrok pri življenju, lahko bi bilo še lepo!..."

Ta misel ji prešine hipoma možgane. Pri srcu jo zaskeli, a takoj jo objvada spet apatija...

"Ali kaj — zdaj je vse eno!..."

"A — Ha-a-a!"

Zazevalo se je. Toda namesto spanca se je lotevala samo neka omotica...

"Izgubljeno — vse izgubljeno!..." je mrmrala in zapirala ter odpirala s težavo oči...

"In vendar sem molila — in vendar sem častila Marijo kakor malokatera mojih vrstnic, in storila sem vse, kar je bilo v moji moči!..."

Vedno bolj v pretrganih stavkih je govorila, naposled so bili njeni vzkliki brez vse logične zveze...

"Ah, moj oče! —"

"Marija — Marija..."

V glavi se ji zavrti... Njene oči zastrme... Pred sabo vidi nebeško prikazen!... Marija, obdana od bleščočega svita, je stala ob njenem vznjožju... Prijasno se ji je smehljala ter ji ponujala nazaj venec, ki ji ga je bila strgala nekdan z glave...

Skloni se napol s svojega ležišča... Da, to je bila Marija, Marija, taka, kakršna krajuje gori nad zvezdami, taka, kakor si jo je vedno predstavljala... Njeno nebeško lice je bilo tako milo, tako sladko, in vedno zopet se ji je namihavala, vedno zopet ponujala ji venec!...

Njenega srca se loti za hip odpor.

"Čemu naj mi bo zdaj venec, čemu?..."

Prej — prej...

Hkratu pa ji postane spet mehko, in prvi ji napolni ona nebeška sladkost, katero je občutila takrat, ko je po cele ure preklečala pred oltarjem zamaknjena v Marijino podobo...

Molila je h kraljici božji spet kakor v tistih lepih srečnih časih — dokler se ni naposled razpršila prikazen ter je objel sen njeno trudno, do smrti izmučeno glavo...

XIX.

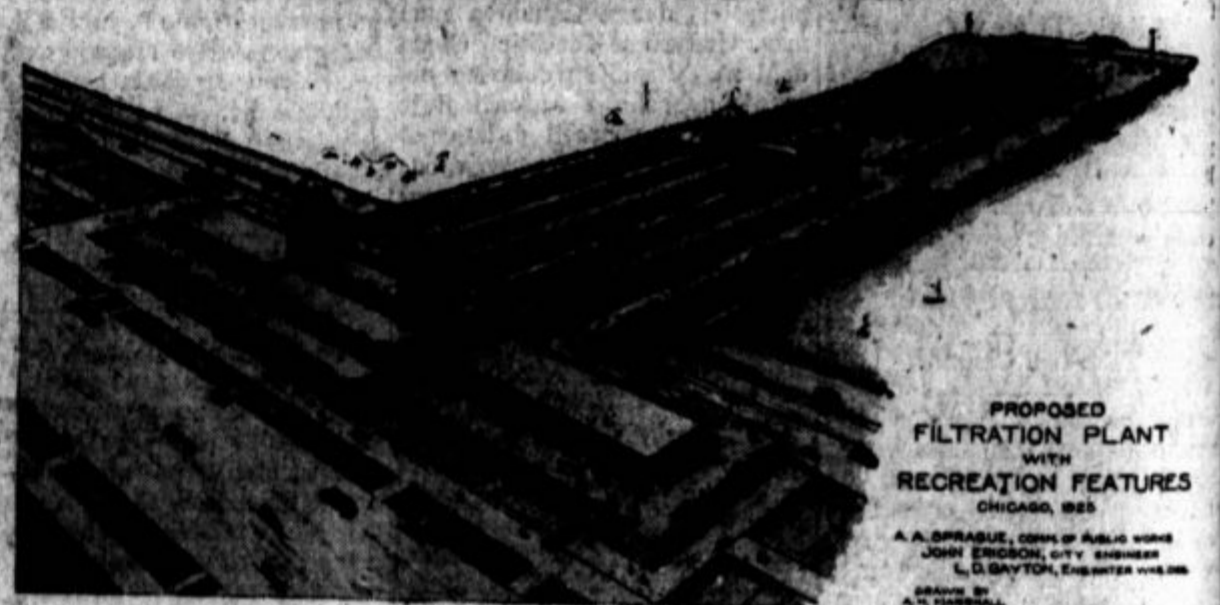
Da je Skrjanec kadil viriinko, je moralo biti že kaj posebnega. Navadno je nosil s seboj mehur s tobakom in pipo... Ob cerkvenem shodu ali kakem semnju, sploh kadar ga je imel malo v glavi, si je kupil tudi smodko za dva novčica. Prišgal jo je, a gledal, da mu je kolikor mogroče kmalu ugasnila, in potem jo je glevil ter sukal med prsti cel dan, dokler ni šel spat, a izkadiril jo je navadno šele drugega dne po tistem.

No danes pa ni bil ne cerkven shod, ne semenj, nego čisto navaden delavni dan je bil, a Skrjanec je kadil, prav pošteno kadil, celo viriinko, a slamo, ki jo je bil potegnill iz nje, si je bil vtaknil za uho, kakor delajo fantje, kadar gredo k vojaškemu naboru.

In tako je krevsal počasi, z nekoliko upogajeno glavo in na levo stran nagnjenim životom črez vas. Vsakega pa, ki ga je srečal in ga je hotel poslušati, je nagovoril ter mu rekel: "Ali si slišal, kaj se je zgodilo?... Tisto našo iz konsumnega društva je noč vzela, pa denar tudi, kolikor ga je bilo!... Vse strele, saj pravim no, hihhi!..."

(Dalje prihodnjič.)

ENA CHIKAŠKIH ČISTILNIC VODE.

PROPOSED FILTRATION PLANT WITH RECREATION FEATURES CHICAGO, 1925

A. A. SPRAGUE, CHIEF OF PUBLIC WORKS JOHN EDWARDS, CITY ENGINEER L. D. BAYTON, ENGINEER WORKING DRAWING BY A. W. HARRISON, CIVIL ENGINEER

Pogled na eno postaj "Filtration Plant", ki je v načrtu za čiščenje Chicagške pitne vode. V načrtu je, da se zgradi po eno teh postaj za vsakega petih vodovnih sistemov iz jezera, kateri zalagajo mesto z vodo. Voda se bo pumpala, skozi te tunele in se

bo prečiščala v tih postajah predno bo prišla v sedanje vodne postaje v mestu od koder bo odhajala v mestni vodovod.

Voda se bo vlegla omehčala, prečistila in disinfektirala, ter bo tako ljudstvo dobilo prečiščeno vodo za svoje potrebe.

ZAKAJ SE TISOČE LJUDI

ponužuje nas pri pošiljanju denarja v stare domovine?

Zato ker so naše cene najnižje in vsaka pošiljatev je izplačana v najkrajšem času v polnem znesku.

NAŠ PLOVBENI ODDELEK

prejema prijave za potovanje za VSE-SOKOLSKI IZLET V ZAGREB z velikim parnikom AQUITANIA, kateri odpotuje iz New Yorka 29. julija, 1925, to s posebnim vlakom iz Pariza v Zagreb.

Naši zastopniki skrbje za Vas in za vašo pritižjago med potovanjem. Pišite za pojasnila.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ulice

CHICAGO ILLINOIS

\$20,000,000.00

Imovina

MI KUPUJEMO VAŠE VLOGE V JUGOSLOVANSKIH DINARJIH